

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Zoltán Vilmos
 Cím: Kereskedelmi és ipari élet a régi Aquincumban
 Forrás: Pesti Tözsde

Bp

(Hely)

1923. 8. 16

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

902.6

"1923"

Személy

Kereskedelmi és ipari élet a régi Aquincumban

Írta: ZOLTÁN VILMOS

Óbuda határában a föld alól előkerült beszédes romok, mint egy hajdan hatalmas, virágzósa idejében 50—60.000 lakost számláló város maradványai egy közel kétezer év előtti kultúra csodás fejlettségéről tesznek ékesen szóló tanúságot.

Mi bírta rá a rómaiakat, hogy birodalmuk északi határszélén oly nagy és hatalmas várost alapítsanak, mint Aquincum, mely a felső-pannoniai provincia fővárosa s mint ilyen egy teljes légió állomáshelye volt, s melynek felvirágzását Rómából minden eszközzel elősegítették, úgy hogy romjai magasfokú kultúráról, fejlett politikai, művészeti és társadalmi életéről s némely tekintetben a mai is megszégyenítő városrendészetéről beszélhetnek? Kétségtelenül a stratégiai szempont, mert fekvésénél fogva közel esett a Duna váci kanyarulatához, ahol két hatalmas barbár nép, az Alföldön lakó szarmaták s az északon lakó kvádok érintkeztek, akiknek betörése ellen a Duna látszott a legalkalmasabb védelmi vonalnak.

Az Aquincumban állomásozott légiók leghíresebb a legio II. adiutrix, mely résztvett abban a háborúban, melyet Domitianus császár (Kr. u. 81—96) e vidéken viselt a szarmaták és szvévek ellen. A római tábor (castrum) alapítása tehát ebbe az időbe eshetik s ezt követte aztán a római provinciális városfejlődés tipikus folyamata. A tábor körül a katonákkal jött markotányosok, kereskedők, iparosok telepedtek le s ennek szomszédságában emeltek maguknak lakó- és árusítóhelyet. Bódéik eleinte fából voltak (canabae), de később, a kereskedelem és ipar fellendülésével emelkedett a jólét is s a fabódék hamarosan helyt adtak tartós és csinos kőépületeknek. Rómából tisztviselők jöttek, a kiszolgált legionáriusok családot alapítottak s a római kultúra minden felszívó ereje rómaiakká tette a

kelta eredetű benszülött araviscus-okat, akik se-regestől költöztek a jobb megélhetést nyújtó városba, melynek területe a hajógyári szigeten álló castrumtól lenyult a mai Ujlakig, úgy hogy tulajdonképp egész Óbuda a hajdani Aquincum területén áll.

A város hatalmas lendületű fejlődése arra bírta Hadrianus császárt (117—138), hogy municipium rangjára emelje, amivel velejárta a lakók számára a polgári jog elnyerése. Azóta a város maga választhatta tisztviselőit: a quatuor viri-eket és aedilis-eket, akik a decuriok testületével (ma a tanács) autonóm joggal vezették a város ügyeit. Aquincum később még egyszer részestült rangemelésben, mikor is L. Septimius Severus császár coloniává emelte.

A virágzás a negyedik század közepéig tartott, mikor a barbár szomszéd-törzsek nyomása kétségessé kezdte tenni a rómaiak katonai helyzetét. Megkezdődött a népvándorlás és evel a pannoniai provincia kiürítése, ami Aquincum katasztrófáját is sejtette. Mikor Kr. u. 400 körül a határőrség elhagyta a várost, a lakosság is elmenekült, egy része pedig beleolvadt a barbárságba. A következő viharos századok alatt megindult a város pusztulása, épületei összeomlottak, a törmelék s a föld felső rétegének természetes növekedése eltemette, úgy hogy most újra kell kiásni.

Maga a feltárt városrész magas kultúráról, higienikus építési módról, bámulatos berendezésről s fejlett építőművészetről beszél, a múzeumban szakszerűen rendezett tárgyak, melyek nagyon kevés kivétellel kizárólag Aquincum területéről valók, a politikai és társadalmi élet s a szobrász- és iparművészet (mozaik, agyagipar, ötvösmunkák) magas színvonaláról tanuskodnak.

A nyílegyenes uccák kövezve és csatornázva voltak, az ivóvizet a mai római fürdő forrásaiból kőpilléreken épült aquaduct hozta Aquincumba és le egész Óbudáig. A vízvezeték kőpilléréinek maradványai ma is láthatók a Filatori-gáttól a római fürdőig.

A rómaiak nagy tisztaságerzetéről tanuskodik

az a tény, hogy csak a papföldi területen nem kevesebb, mint három közfürdőt tártak fel. A sportnak és a testedzésnek szolgált a palaestra (nyilvános tornaterem), mely, mint az összes nagyobb aquincumi épületek, légfűtéssel volt ellátva. Feltártak egy pékműhelyt és egy agyagedényműhelyt, melyek az illető iparágak fejlettségéről tanuskodnak, míg a lakóházak a római ház rendes típusát mutatják atriummal, peristylummal és impluviummal. A szórakozásnak az amphitheatrum szolgált, melynek romjai a város északi szélén, a Krempelmalommal szemben állnak s melyben gladiatori mutatványokkal s afrikai dúvadakkal vívott harcokkal szórakoztatták a közönséget.

A kereskedői negyed (canobae; ma citynek mondanák) aránylag nagy kiterjedésével s a vásárpiacon (macellum) a maga célszerű berendezéseivel tanuskodnak róla, hogy e virágzó római gyarmatvárosban mily nagy súlyt helyeztek a kereskedelem felvirágzására s ennek nyomán mekkora jólét fakadt. Különösen nagyfokú volt ez a virágzás abban az időben, mikor Julius Septimius Costinus alsó pannoniai helytartó Aquincumba tette át székhelyét s az egész gazdag, előkelő és fényűzést kedvelő római tisztviselői kar átköltözött a felső-pannoniai nagyvárosba.

Természetes, hogy a gazdag és jóizlésű városban az iparosság helyzete is egyre kedvezőbb lett s az aquincumi múzeum műipari darabjai büszkén hirdethetik az egyes iparágak figyelemreméltó fejlettségét.

A forgalmi eszköz a római birodalom jó arany-, ezüst- és bronzvalutája. Az Aquincum területén felszínre került érmék közt vannak ezüst denárok, ezüst quinárok, ezüst sestertiusok, rézaszok és aranypénzek a császárok korából. A pénzegység az ass volt, mely egyenlő 12 unciával. Ezüst denárt 72 darabot vertek egy fontból, az érem súlya tehát 4.55 gramm.

Aquincum tehát tipikus római katonai, hivatalnok- és kereskedőváros volt s fejlődését és előkelő helyzetét nem csekély mértékben köszönhetette ez utóbbi körülménynek.